

MANIFEST

PRAWNICY PRAWA PRACY I PRAWNICY SPOŁECZNI Z CAŁEJ EUROPY

WZYWAJĄ UNIĘ EUROPEJSKĄ

O POSZANOWANIE I WSPIERANIE PODSTAWOWYCH PRAW SPOŁECZNYCH

ZWŁASZCZA W KONTEKŚCIE DZIAŁAŃ ANTYKRYZYSOWYCH

- 1) Na kryzys gospodarczo-finansowy oraz na jego antyspołeczne konsekwencje należy spojrzeć w szerszym kontekście. Z historycznego i uniwersalnego punktu widzenia to, czego nauczyliśmy się w wyniku doświadczeń związanych z obiema wojnami światowymi, doprowadziło w 1944 roku do przyjęcia przez Międzynarodową Organizację Pracy Deklaracji Filadelfijskiej, wyraźnie stwierdzającej, że
  - praca nie jest towarem;
  - wolność słowa i stowarzyszeń są zasadnicze dla trwałego postępu;
  - nędza gdziekolwiek stanowi zagrożenie dla dobrobytu wszędzie.
- 2) Na szczeblu europejskim, od czasów II wojny światowej, zasady zawarte w tej deklaracji ukształtowały nieodzowne podstawy europejskiego prawa pracy i prawa społecznego, a równocześnie stanowiły domniemany – a często oczywisty – punkt wyjścia dla stworzenia kruchego Europejskiego Modelu Społecznego UE.
- 3) W swoim wystąpieniu w Parlamencie Europejskim 14 września 2011r. Dyrektor Generalny MOP – Juan Somavia – stwierdził: *„Poszanowanie podstawowych zasad i praw w pracy jest nienegocjowalne: nawet w czasach kryzysu, gdy mnożą się pytania o sprawiedliwość. Jest to szczególnie ważne w krajach, które zmuszone są przyjąć programy oszczędnościowe. Nie możemy wykorzystywać kryzysu jako wymówki pozwalającej na ignorowanie standardów pracy uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym.”*
- 4) Na spotkaniu ministrów pracy i zatrudnienia państw grupy G20 w dniach 26–27 września 2011r. w Paryżu „promowanie skutecznego stosowania praw socjalnych i pracowniczych oraz zapewnienie poszanowania dla podstawowych zasad i praw w pracy” stanowiło jedną z najważniejszych rekomendacji¹ i zostało poparte w Deklaracji Szefów Państw grupy G20 przyjętej na Szczycie w Cannes w dniach 3–4 listopada 2011r.² (G20 2011b).
- 5) Na spotkaniu państw grupy G20 w Guadalajarze w Meksyku w dniach 17-18 maja 2012r. ministrowie pracy i zatrudnienia stwierdzili w swoich wnioskach: *„wierzymy, że wzrost gospodarczy powinien opierać się na jakości zatrudnienia, a więc na legalnych miejscach pracy z zabezpieczeniem społecznym, godną płacą i pełną ochroną praw pracowniczych.”* Ministrowie ponownie podkreślili

¹ http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/how-the-ilo-works/multilateral-system/g20/WCMS_164260/lang--fr/index.htm

² <http://www.g20-g8.com/g8-g20/g20/english/for-the-press/news-releases/cannes-summit-final-declaration.1557.html>

„znaczenie spójności między wzrostem i zatrudnieniem, oraz między polityką makroekonomiczną i polityką zatrudnienia na szczeblu krajowym i międzynarodowym.”³

- 6) Jednakże dowody wskazują na to, że od końca 2008r, czyli początku kryzysu gospodarczego,
- Europejskie i krajowe władze publiczne oraz krajowi prawodawcy podjęli szereg środków celem stymulacji elastyczności biznesu, w co wchodzi też zmiany w zakresie krajowego prawa pracy;
  - W niektórych przypadkach zainicjowano generalne reformy prawa pracy jeszcze przed kryzysem gospodarczym, głosząc, że celem jest "modernizacja prawa pracy";
  - W niektórych krajach zmiany w rządzie doprowadziły do przyspieszenia drastycznych zmian w prawie pracy, nawet z pominięciem konsultacji z, między innymi, partnerami społecznymi, a zwłaszcza związkami zawodowymi;
  - W innych przypadkach reformy strukturalne były wymagane lub nawet wymuszane na krajach członkowskich przez „Trojkę”, składającą się z Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) oraz dwóch instytucji UE, tzn. Komisji Europejskiej (KE) i Europejskiego Banku Centralnego (EBC).
- Środki te, dalekie od rozwiązania kryzysu gospodarczo-finansowego, jeszcze bardziej go pogłębiły, a obecnie zagrażają szansie przetrwania nie tylko społecznej Europy, ale również szerszemu projektowi europejskiej integracji polityczno-gospodarczej.
- 7) Prawnicy prawa pracy i społeczni w całej Europie, którzy są sygnatariuszami niniejszego oświadczenia, pragną wyrazić swoje głębokie zaniepokojenie powziętymi środkami oraz ich konsekwencjami w odniesieniu do ostatnich – i powiązanych ze sobą – zmian prawnych, gospodarczych i politycznych w UE:
- Obecny kryzys finansowo-gospodarczy wywiera ogromną presję na pracowników i prawa pracownicze w wielu krajach;
  - Nie tylko wyniki rokowań zbiorowych są kwestionowane; uruchomione zostały też systematyczne ataki na rokowania zbiorowe, obejmujące niszczenie instytucji, mechanizmów i podstawowych zasad pertraktacji zbiorowych (na przykład poprzez wprowadzenie zakazów rokowań sektorowych, możliwości odstąpienia od zbiorowego ustalonego minimum w indywidualnych umowach o pracę itp.);
  - Trojka narzuca niektórym państwom członkowskim duże i często drastyczne deregulacje ich rynków pracy i systemów ochrony społecznej, co prowadzi do osłabienia związków zawodowych, zwiększenia ilości osób zatrudnianych w formie prekariatu, niepewności i wysokiej stopy bezrobocia, pogłębiającego się ubóstwa oraz niepokojów społecznych;
  - Tak drastyczne środki oszczędnościowe w obszarze pracy prowadzą do odrzucenia Europy i wartości europejskich, jak również do wzrostu nastrojów ksenofobicznych, zwłaszcza wobec mniejszości, co stanowi zagrożenie dla pokoju w Europie.

- 8) Prawnicy prawa pracy i społeczni, którzy są sygnatariuszami niniejszego oświadczenia, wzywają wobec tego Unię Europejską oraz jej instytucje do poszanowania i promowania:
- Wartości gwarantowanych w Traktacie Lizbońskim – „poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego oraz poszanowania praw człowieka” (Artykuł 2 TUE);
  - Swojego zobowiązania do „działania na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska” (Artykuł 3 ustęp 3 TUE);
  - Podstawowych praw społecznych zagwarantowanych w prawnie wiążącej Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (Artykuł 51 ustęp 1 Karty), zwłaszcza prawa do rokowań zbiorowych i działań, które należy interpretować zgodnie z odpowiednimi Konwencjami MOP, ratyfikowanymi przez wszystkie Państwa Członkowskie UE (Artykuł 53 Karty), ochroya w przypadku nieuzasadnionych zwolnień oraz zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej.
- 9) Sygnatariusze wzywają głowy państw i rządów, zwłaszcza w ramach ich kompetencji jako członków instytucji UE, „Rady Europejskiej”, do zagwarantowania w sposób przejrzysty i niedwuznaczny wiążących ram prawnych, a zwłaszcza do promowania podstawowych praw społecznych pracowników i ich przedstawicieli.
- 10) W szczególności podstawowe prawa społeczne pracowników i ich przedstawicieli nie powinny być zależne od wewnętrznych swobód rynkowych i prawa konkurencji, ani od działań oszczędnościowych opartych czy to na polityce fiskalnej, czy też na wsparciu finansowym; wręcz przeciwnie - te podstawowe prawa powinny być w pełni uznane jako konieczne warunki wyjściowe dla zdrowego i trwałego rozwoju i postępu gospodarczo-społecznego Unii Europejskiej i jej Państw Członkowskich. Wysokie standardy prawa pracy oraz normy społeczne mają kluczową rolę do odegrania w zakresie przywrócenia równowagi w gospodarkach, wspierania dochodów i zachęcania do inwestycji w rozwój.
- 11) Obecna Komisja Europejska wraz z Troiką nie szanuje podstawowych elementów Europejskiego Modelu Społecznego oraz ducha Deklaracji Filadelfijskiej. Cierpi więc na tym model społeczny –przy prawie pełnym braku protestów – czego wynikiem jest jego dekonstrukcja, a w efekcie, być może, jego destrukcja. Jeżeli zniknie Europejski Model Społeczny, jak całościowy projekt europejski może odnieść sukces?
- 12) Sygnatariusze niniejszego oświadczenia sprzeciwiają się takiemu podejściu oraz działaniom, do których ono doprowadziło. Wzywamy UE oraz jej instytucje do powrotu do pełnego przestrzegania swoich zobowiązań prawnych i celów politycznych, oraz do powzięcia odpowiedzialności za trwałość Społecznej Europy.

Styczeń 2013 r.